

Militær oppbygging, humanitær nedbygging:

bistandskuttene ett år etter

Norges Røde Kors
Postboks 1, Grønland
0133 Oslo
Norge

E-post: post@redcross.no

Webadresse: www.rodekors.no

Forfattere: Ramon Olaf Broers, Hanne Kristoffersen, Scott Mclisky Sandvik og Kathrine Holden

Designet av: wjprofil.no

Innhold

Sammendrag	4
1. Stater ruster opp militært og bygger ned humanitært	6
2. Røde Kors og Røde Halvmåne-bevegelsen står sterkt, men må tilpasse seg	8
3. Konflikt og kutt har skapt et dobbeltpress	9
4. Afghanistan: konsekvenser for befolkningen når bistanden svikter	11
5. Somalia: hvis det er stengt holder de syke og skadde seg hjemme	13
6. Syria: kan ikke møte de økte behovene	15
7. Veien videre i en farligere og mindre humanitær verden	16
Sluttnoter	18

Sammendrag

Verden står overfor rekordhøye konfliktnivåer, økende militær opprustning og ekstraordinære kutt i humanitær bistand. Det humanitære rommet i konfliktområder blir stadig farligere, og humanitære aktører må gjøre betydelige kutt i budsjetter, antall stilinger og kritiske programmer.

Klinikker står tomme for medisiner, mobile helseteam blir redusert, og behovene til sårbare grupper, inkludert kvinner og barn, øker drastisk.

80 prosent av landkontorene til Norges Røde Kors opplever nedgang i humanitære aktiviteter i områdene de arbeider i.

Alle landkontorer rapporterer at andre humanitære aktører, inkludert FN og internasjonale organisasjoner, har avviklet programmer, noe som øker presset på søsterforeningene vi samarbeider med.

73 prosent har opplevd en moderat til stor reduksjon i budsjettene til søsterforeningene som vi samarbeider med, og det reduserer deres evne til å fylle gapene.

60 prosent ser økt pasienttilstrømning til helsetjenester, samtidig som 73 prosent rapporterer logistiske utfordringer som mangel på forsyninger og transportproblemer.

Svangerskapskontroll utført av en jordmor som jobber for Norges Røde Kors i Sudan. Hun følger utviklingen hos mor og barn, og bidrar til trygge fødsler i et område med begrenset tilgang til helsetjenester. Foto: Truls Brekke/Røde Kors

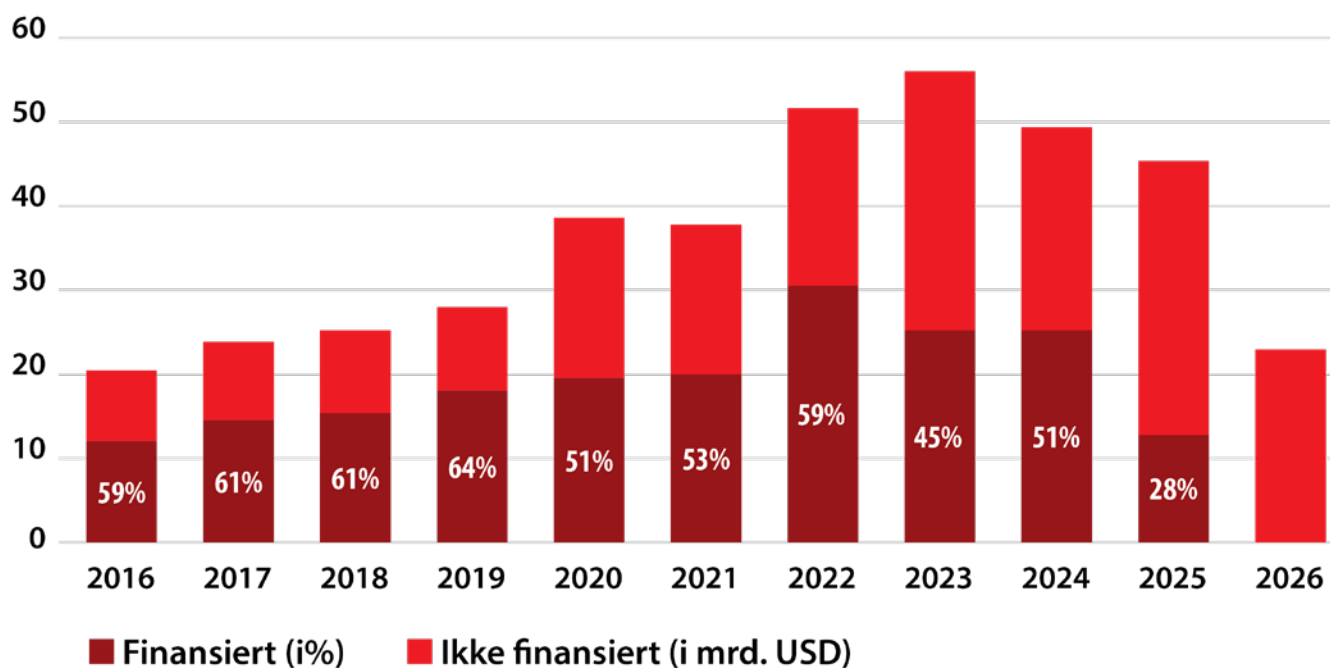
1. Stater rustet opp militært og bygger ned humanitært

Ved inngangen til 2025 stod verden overfor et historisk høyt konfliktnivå, med flere mellomstatlige konflikter registrert enn på noe tidspunkt siden andre verdenskrig.¹ Konflikter fører ikke bare til tap av liv, men også i omfattende fordrivelse, ødeleggelse av infrastruktur og sammenbrudd av økonomier. Over 200 millioner mennesker bor i områder som er delvis eller helt under kontroll av væpnede grupper, utenfor rekkevidden til statlige institusjoner og grunnleggende tjenester.² Parallelt foregår det en betydelig militær opprustning med rekordøkninger i militærbudsjetter over hele verden; vi ser en samlet vekst på nesten 10 prosent fra 2023 til 2024.³ Dette utgjør den raskeste militariseringen siden slutten på den kalde krigen. Krig, konflikt og våpenbruk prioriteres.

Samtidig ser vi en økende innskrenkning av det humanitære rommet. Det blir farligere for humanitære aktører å yte livreddende innsats i disse konfliktene. Året 2024 var det dødeligste året for humanitært personell, med 385 drap i løpet av året. Det er en økning på 137 prosent sammenlignet med året før.⁴ Med 320 drepte registrert så langt i 2025 fortsetter denne alarmerende trenden. Mens militære utgifter nådde 2,7 billioner USD i 2024, brukte det humanitære systemet kun 37 milliarder USD for å dekke humanitære behov.⁵ Denne skjevheten har fortsatt i 2025. Så langt er kun 22 milliarder USD samlet inn. Det tilsvarer 28 prosent av det estimerte behovet.

USA og Europa har vært de største humanitære giverne i verden. Det har endret seg drastisk i 2025. I januar 2025 kunngjorde USA at de satt all bistand på pause i 90 dager for å utføre en evaluering av hvordan hjelpen deres støtter eller hindrer det de ser på som amerikanske kjerneverdier.⁶ Som en konklusjon ble USAID, verdens største bistandsorganisasjon, nedlagt. De gjenværende funksjonene ble inkorporert i det amerikanske utenriksdepartementet.⁷ Før dette stod amerikansk bistand for over 40 prosent av verdens humanitære finansiering,⁸ og 29 prosent av all type bistand som kom fra OECD-land.⁹

USA er imidlertid ikke alene om å kutte i internasjonal bistand. Storbritannia, Tyskland, Nederland og flere andre giverland reduserer også sine bistandsbudsjetter. Storbritannia planlegger å kutte bistanden gradvis frem mot 2027 med 40 prosent.¹⁰ Nederland reduserer bistandsbudsjettet sitt med 30 prosent.¹¹ Tyskland reduserer den humanitære bistanden sin med hele 53 prosent.¹² Som en hovedmottaker av denne støtten har FN måttet halvere budsjettene sine for humanitære operasjoner i 2026, sammenlignet med 2025.¹³ Andre aktører i bistandssektoren har også måttet tilpasse seg drastisk. De har gjennomført omfattende budsjettkutt, oppsigelser og reiserestriksjoner.¹⁴ På bakgrunn av dette hevder FNs nødhjelpssjef, Tom Fletcher, at «det humanitære systemet er overbelastet, underfinansiert og under angrep».

Her ser vi den økende avstanden mellom FNs humanitære appeller og finansiering fra medlemsstatene.
Kilde: FN OCHA FTS

Mat, vann, helse, nødlø og ernæring er sektorene som er hardest rammet.¹⁵ Samtidig har bistandskuttene også svekket det internasjonale arbeidet med mangfold, inkludering og reproduktive rettigheter. Det gjelder spesielt for kvinner, LHBTQ+-personer og andre marginaliserte grupper. Enkelte organisasjoner

har fjernet omtale av seksuelle og reproduktive helserettigheter, kjønnsbasert vold og klimaendringer fra nettsidene sine for å unngå kutt i bistanden.¹⁶

2. Røde Kors og Røde Halvmåne-bevegelsen står sterkt, men må tilpasse seg

Det internasjonale forbundet av Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreninger (IFRC) har tradisjonelt fått 15–22 prosent av sin finansiering fra USA.¹⁷ Bistandskuttene rammer både IFRC og nasjonale Røde Kors og Røde Halvmåne-foreningene de støtter, og de må arbeide hardt for å tilpasse seg endrede forutsetninger samtidig som behovene øker.¹⁸ IFRC rapporterer om helsesentre som er tomme for medisiner og utstyr, og situasjoner der Røde Kors og Røde Halvmåne-frivillige er de eneste gjenværende som yter hjelp lokalt. På en liten helseklinikk i Lesotho, som skal kunne støtte 7000 personer, er behovet nå mye større. Befolkningen kan ikke få hjelp fra andre steder – de fleste bistandsorganisasjonene har enten avsluttet arbeidet sitt eller er i ferd med å trekke seg gradvis ut.¹⁹ I Sør-Afrika har 51 prosent av alle kvinner har opplevd seksuell og kjønnsbasert vold. I Botswana har 10 000 kvinner rapportert om voldtekt bare mellom juli og september 2025. Bistandskuttene betyr at det er stadig færre til stede som kan hjelpe disse menneskene.²⁰

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC), som har et særskilt mandat i kriser og

konflikt, kunngjorde i november 2025 at de må redusere budsjettet sitt med 17 prosent i 2026, sammenliknet med 2025.²¹ Dette er bekymringsverdig med tanke på at behovene øker og konflikter sprer seg. ICRC må prioritere de mest kritiske konfliktområdene, som for eksempel Sudan, de okkuperte palestinske områdene, Ukraina og DR Kongo. Samtidig kutter de 2900 stillinger og gjennomfører en omfattende omorganisering.²² Dette betyr at humanitær aktivitet i andre land må nedprioriteres, selv om det fullstendige omfanget fortsatt ikke er klart.

Til tross for at flere deler av Røde Kors og Røde Halvmåne-bevegelsen er rammet av bistandskuttene, er de ikke så hardt rammet som andre internasjonale bistandsorganisasjoner. IFRC har mottatt amerikansk støtte til 26 prosjekter i 2025. Innledningsvis fikk de beskjed om å kutte disse prosjektene den 27. februar. Én uke senere fikk de melding om at de kunne fortsette, inkludert med hjelp til ebola-responsen i Uganda og krisestøtten til Ukraina.²³ Imidlertid illustrerer hendelsen usikkerheten og uforutsigbarheten organisasjonene står overfor.

Frivillige i Sør-Afrika Røde Kors deler ut måltider til barn i nærområdet, med hjelp fra generalsekretæren i IFRC, Jagan Chapagain. Kilde: IFRC

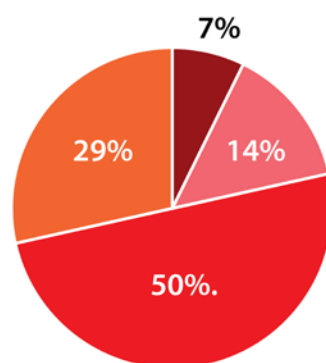
3. Konflikt og kutt har skapt et dobbeltpress

Norges Røde Kors samarbeider særlig tett med søsterforeninger i land preget av krise og konflikt. En spørreundersøkelse gjennomført blant våre 15 landkontorer viser tydelig hvordan globale bistandskutt rammer humanitær innsats. Den omfatter kontorene i Irak, Palestina, Syria, Afghanistan, Myanmar, Somalia, Kenya, Libya, Jemen, Etiopia, Colombia, Ecuador, Burkina Faso, Pakistan og Sør-Sudan. Hele 80 prosent av respondentene rapporterer nedgang i humanitære aktiviteter. 79 prosent oppgir at de har opplevd en moderat til stor reduksjon (mellom 11–50 prosent) i budsjettene til søsterforeningene våre som følge av bistandskuttene. Helse, vann- og sanitær er de mest berørte sektorene, med henholdsvis 87 prosent og 60 prosent som erfarer kutt ifølge våre landansvarlige. Samtlige landkontorer rapporterer at andre humanitære aktører, inkludert FN og lokale organisasjoner, har avvirket programmer. Dette øker presset på, og forventningene til, søsterforeningene vi samarbeider med.

Konsekvensene er merkbare: 60 prosent ser økt pasienttilstrømning til helsetjenester, samtidig som 73 prosent rapporterer logistiske utfordringer som mangel på forsyninger og transportproblemer. Flere landkontorer beskriver situasjonen som kritisk, der helsesentre står tomme for medisiner og utstyr, og der frivillige ofte er de eneste som yter hjelp lokalt. Mange beskriver dessuten en drastisk reduksjon i vann- og sanitærtjenester (WASH) og beredskap. Som en respondent uttrykker det: «Vi sliter med å opprettholde WASH-tjenester. Reduksjonen i giverstøtten er ekstraordinær.» Samlet sett tegner undersøkelsen et bilde av en sektor under sterkt press, der kutt i finansiering fører til økte behov, svekket kapasitet og større risiko for at livsviktige tjenester forsvinner.

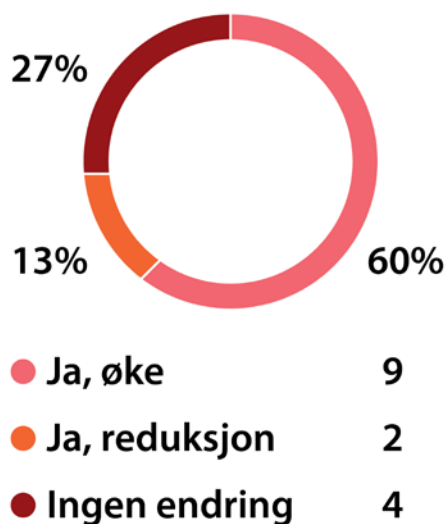
I Sudan forteller våre kollegaer at over 30 av helseklinikkene Sudan Røde Halvmåne arbeider på, blir direkte rammet av bistandskuttene. I tillegg blir 335 helsesentre indirekte berørt gjennom bortfall av forsyninger¹ og økt press på tjenestene. Dette er en overlappende konsekvens av bistandskuttene og den pågående og svært voldelige konflikten. Ansatte i Burkina Faso og Somalia har lignende beretninger, der både klinikker og helseprogrammer må stenge eller redusere sin aktivitet. Burkina Faso og Somalia er blant de minst prioriterte kriserammede landene globalt,²⁴ så det er store gap mellom behov og faktiske helsetilbud. FN kutter blant annet i malaria-bekjempelse i Afrika.²⁵ Ifølge våre kollegaer rammer dette blant annet Burkina Faso, og myndighetene i landet har avsluttet et viktig malaria-initiativ.²⁶ Dette har igjen økt behovet for helsetilbud drevet av Burkina Faso Røde Halvmåne.

I hvilken grad har budsjettet til søsterforeningen blitt redusert?

- Ingen reduksjon
- Moderat reduksjon (11-25%)
- Veldig stor reduksjon (over 50%)
- Liten reduksjon (1-10%)
- Stor reduksjon (26-50%)

¹ For eksempel medisinsk utstyr fra FN organisasjoner

«Bistandskutt har tvunget oss til å stenge essensielle helseprosjekter og forlate sårbare lokalsamfunn uten tilgang til helsehjelp.»

-Landansvarlig for Norges Røde Kors

I motsetning til internasjonale organisasjoner som må trekke seg ut eller nedskalere humanitær aktivitet på grunn av bistandskutt, så vil Røde Kors og Røde Halvmåne-foreninger fortsatt være til stede. Nasjonale helsemyndigheter håper, og til tider forventer, at Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreningene fyller gapene når andre aktører trekker seg ut. Dette setter press på nasjonalforeningenes kapasitet og kan i verste fall bidra til å svekke kvaliteten i arbeidet, til tross for et høyt nivå av lokal innsatsvilje. Mer arbeid med færre midler påvirker kvaliteten i konfliktområder som allerede sliter enormt med både kvalitet og mangel på helsetjenester.

I tillegg til de direkte konsekvensene av bistandskuttene, som ifølge de ansatte på landkontorene i økende grad rammer helsesektoren spesielt, i tillegg til den operasjonelle evnen til våre søsterforeninger, så rapporteres det om en rekke indirekte konsekvenser. Det merkes at redusert finansiering av den humanitære sektoren har ført til omprioriteringer blant samarbeidspartnerne i for eksempel FN-systemet. De kutter i økende grad delte kostnader, som finansiering av grunnleggende drift, logistikk (for eksempel humanitære flyvninger²⁷) og administrasjon. Dette fører igjen til økte kostnader for Røde Kors og Røde Halvmåne-foreninger i land der de jobber tett med internasjonale aktører som UNICEF, Verdens matvareprogram (WFP) og Verdens helseorganisasjon (WHO). Økte behov, stengte klinikker og færre ressurser tvinger organisasjonene til å prioritere og finne nye løsninger.

4. Afghanistan: konsekvenser for befolkningen når bistanden svikter

«Da jordskjelvet traff, føltes det som om bakken forsvant under oss. I løpet av minutter hørtes desperate rop om hjelp. Det første huset vi kom til var fullstendig kollapse. Inne var en mor og hennes to barn fanget. Med hjelp fra naboer klarte vi å få dem ut; barna var skadet, men i live. Vi bar dem til ambulansen, og det medisinske teamet behandlet dem på stedet før de ble overført til sykehuset. Senere vet jeg ikke hva som skjedde med dem»

- Afghanistan Røde halvmåne-frivillig i Nurgal-distriktet

Etter tiår med krig, sanksjoner og naturkatastrofer er Afghanistan presset til det ytterste.²⁸ Jordskjelvet i august 2025 rammet et land i dyp krise, og bistandskuttene gjorde en allerede katastrofal situasjon enda verre. IFRC beskriver en nødhjelpsrespons som kritisk i en kontekst der marginene for liv og død er minimale. I de områdene som ble hardest rammet av jordskjelvet var 44 helsesentre allerede stengt som følge av bistandskutt. Helikoptertransport

for nødhjelp var satt ut av drift fordi finansieringen til humanitær lufttransport var fjernet. Over 1000 skadde ble behandlet i Jalalabad under kritisk ressursmangel. Responsen var bare halvparten av det den var ved forrige katastrofe, ikke fordi behovet var mindre, men fordi midlene ble kuttet.²⁹³⁰³¹

Når USA fryser 234 millioner dollar og kutter 74 prosent av allerede lovede midler, faller

Foto tatt av Afghanistan Røde Halvmåne fra en landsby i Nurgal distriktet på grensen til Pakistan, kort tid etter jordskjelvet som inntraff 31 august 2025, drepte mer enn 2000 mennesker og utslettet flere landsbyer.

finansieringen til humanitær respons i Afghanistan til et kritisk nivå. Bare 12–17 prosent av de forespurte midlene til humanitær respons er dekket.³² Over 420 helseklinikker er stengt, og WHO advarer om at opptil 80 prosent av de gjenværende kan stenge uten ny støtte. xxxii Millioner mister da tilgang til livreddende helsehjelp – ikke på grunn av mangel på kapasitet, men på grunn av politiske valg.

I Afghanistan i dag trenger rundt 23 millioner mennesker, halvparten av landets befolkning, humanitær hjelp. Matmangelen er akutt for 15 millioner mennesker, og 3,5 millioner barn under fem år står i fare for alvorlig underernæring.³³ Landet er svært sårbart for selv små klimaendringer. Gjentagende naturkatastrofer har ødelagt livsgrunnlag og tvunget millioner på flukt. Samtidig har massereturer fra Pakistan og Iran skapt en returkrise; 2,4 millioner afghanere returnert siden 2023, mange uten ressurser. Disse lever nå i en svært sårbar situasjon. En av tre husholdninger ledes av kvinner, ofte uten inntekt og beskyttelse.³⁴ IFRC melder at kun 10 prosent av nødvendig bistand ved grenseovergangene er finansiert og Afghanistan Røde Halvmåne står nesten alene etter at flere humanitære organisasjoner har forlatt landet på grunn av bistandskutt.

Gapet mellom behov og finansiering har økt

drastisk i Afghanistan, og det er et resultat av politisk prioriteringer blant giverland.

Myndighetene i Afghanistan kan ikke dekke grunnleggende tjenester og mottar heller ikke internasjonal bistand på grunn av sanksjoner.

³⁵ Dermed blir bistandskuttene til humanitær sektor ikke bare alvorlige, de blir livstruende.³⁶

Talibans restriktive dekreter har samtidig utestengt kvinner fra arbeid og utdanning, noe som skaper mangel på kvinnelig helsepersonell og reduserer kvinners tilgang til helsetjenester. Diskrimineringen krever separate klinikker for menn og kvinner, noe som øker ressursbehovet ytterligere.³⁷

5. Somalia: hvis det er stengt holder de syke og skadde seg hjemme

I 2025 har kraftige bistandskutt ført til at Somalias allerede svake helse, vann- og sanitærtjenester har kollapset i flere områder. Finansieringen til vannlevering og sanitæranlegg er redusert til under 12 prosent av behovet. Mange vannsystemer som humanitære aktører tidligere drev, står nå uten driftsmidler. Derfor har over 300 000 mennesker mistet tilgang til rent vann.³⁸ Når landet opplever en tørkekriser, som det gjør nå og sannsynligvis frem til april 2026,³⁹ blir det da enda mer prekært for befolkningen. Det har bidratt til økt spredning av kolera og akutt vannaktig diaré, med tusenvis av registrerte tilfeller. Særlig barn under fem rammes hardt av sykdommer som kunne vært forebygget med stabil vannforsyning og hygieneprogrammer. Over 150 helsefasiliteter er stengt, og mobile helseteam som tidligere nådde ut til avsidesliggende og internt fordrevne befolkninger, er kraftig redusert.⁴⁰ Som følge av dette har forekomsten av vaksineforebygde og andre infeksjonssykdommer som meslinger, difteri og alvorlige luftveisinfeksjoner mer enn doblet seg i løpet av noen måneder.⁴¹

Bistandskuttene har også store konsekvenser for ernæring og økonomisk kapasitet i helsesektoren i Somalia. Minst 4,4 millioner mennesker kommer til å oppleve akutt matkrise på slutten av 2025 og inn i 2026, inkludert 1,85 millioner barn under 5 år som kommer til å oppleve akutt underernæring frem til midten av 2026.⁴² Minst 55 000 av disse hardt rammede barna vil miste tilgang til livreddende ernæringsbehandling når nærmere en tredjedel av ernæringssentrene må stenge.⁴³ Dette kommer på toppen av at nesten en tredjedel av befolkningen fortsatt er avhengig av nødhjelp,⁴⁴ og at den samlede responsplanen for 2025 kun er 24 prosent finansiert,⁴⁵ med mål om

å hjelpe langt færre mennesker enn opprinnelig planlagt.

Samtidig har betydelige reduksjoner i givervilje tvunget FN-organisasjoner som UNICEF, WFP og andre til å kutte flere hundre stillinger og prioriteringer i sine programmer,⁴⁶ noe som svekker både helse, ernærings- og humanitær bistand. Helsesentre som fortsatt driftes er ofte tomme for medisiner og utstyr og venter på forsyninger fra Somalia Røde Halvmåne (SRCS), som støttes av Norges Røde Kors. Ansatte og frivillige i SRCS føler det som om de er den eneste organisasjonen på bakken ettersom få eller ingen andre organisasjoner tilbyr helsetjenester i områdene de dekker.⁴⁷ Transport er vanskelig, og vår landansvarlige i Somalia frykter dermed at det er de fattigste som kommer til å lide mest.

«De som er rammet av stengte helseklinikker har ikke råd, eller muligheten, til å reise til andre klinikker fordi de ikke lenger har penger til det og fordi det ikke finnes gode transportmuligheter.»

-Landansvarlig i Somalia for Norges Røde Kors

Situasjonen i landsbyen Dhinowada Qorayo-Wayan i Somalia illustrerer hvordan kombinasjonen av bistandskutt, klimaendringer, sviktende tjenester og manglende økonomiske muligheter driver frem tvungen forflytning. Ifølge Abdullahi Ciise Yusuf (28), far til tre og bosatt i landsbyen, har det ikke regnet på fire år. Jorden er i ferd med å bli ørken. Landsbyen huser rundt 200 faste husholdninger, i tillegg til om lag 200 nomadiske husholdninger. Grunne brønner har

Innbyggere prøver å få ut de siste dråpene av en nesten uttørket brønn. Mudug, Somalia. 9. desember 2025. Flere bygninger er svelget av sanden. Kilde: Somalia Røde Halvmåne

blitt salte og uegnet som drikkevann, og befolkningen er avhengig av kostbar vanntransport fra over 40 kilometer unna. Samtidig mangler kvinner og gravide tilgang til helsetjenester fordi det lokale helsesenteret er begravd av sand.

I tillegg har vaksinasjonskampanjer vært fraværende de siste tre månedene. Mangelen på arbeid, ressurser og grunnleggende tjenester har ført til økende gjeld, uverdige boforhold og et press mot å forlate området, uten at det finnes klare alternativer. Som Abdullahi uttrykker det: «Uten regn, gode helsetjenester eller utdanning er vi tvunget til å flykte, selv om vi ikke vet hvor vi skal.»

6. Syria: kan ikke møte de økte behovene

Humanitære behov i Syria har økt jevnlig siden 2016. I 2025 estimerte FN at 17 millioner syrere hadde behov for humanitær hjelp til å møte sine grunnleggende behov, det utgjør en 22 prosent økning siden 2016 da kun 13,5 millioner syrere hadde lignende behov.⁴⁸ Samtidig har humanitær finansiering til Syria sunket betraktelig det siste tiåret. I 2025 samlet FN inn omtrent 1,5 milliarder USD, noe som utgjør en 27 prosent nedgang fra året før, og hele 42 prosent nedgang siden 2016.⁴⁹ Et tydelig eksempel på hvordan slike kutt rammer sivilbefolkningen, finner vi i erfaringene til WFP, en av de største aktørene for matutdeling i Syria. I 2023 var WFP tvunget til å gjennomføre en 40 prosent reduksjon av budsjettene sine grunnet manglende finansiering fra givere, noe som medførte at man reduserte antallet mennesker som mottok matstøtte fra 5,5 millioner i måneden til 3,2 millioner mennesker.⁵⁰ I august 2025 uttalte FNs nødhjelpssjef at kun 14 prosent av finansieringen til nødhjelpsplanen for Syria var dekket.⁵¹ 16 prosent av helsesentrene har avsluttet eller redusert kapasiteten sin på grunn av disse kuttene.

Norges Røde Kors sin representant i Syria bekrefter denne utviklingen og melder om at Syria Røde Halvmåne (SARC) selv har måttet gjennomføre lignende reduksjoner i sine programaktiviteter som et resultat av bistandskuttene. Flere av deres største givere og partnerorganisasjoner har redusert finansieringen sin til SARC. Dette medfører store endringer i programaktivitetene til SARC, særlig innenfor beskyttelse, katastrofehandtering og helseaktiviteter, noe som igjen betyr færre tjenestetilbud til sivilbefolkningen i Syria.

På grunn av de store omveltningene som har skjedd i Syria det siste året, med nye myndigheter og returen syriske flyktninger, beskriver landkontoret vårt en situasjon der presset på de eksisterende helsetjenestene i landet øker betraktelig samtidig som ressursene synker. Antallet pasienter øker, men de ansatte på helsesentrene har ikke kapasitet eller ressurser til å møte de økte behovene. Dermed blir kvaliteten på helsetjenestene dårligere. Nødhjelpsarbeidere og organisasjoner er nødt til å gjøre hardere prioriteringer fremover. Denne utviklingen er eksemplifisert av brødrene Foad og Javad som har returnert til Syria fra nabolandet Libanon for å motta helsehjelp på en av SARC sine helsesentre.⁵² Denne helseklinikken i Aleppo opplever stor pågang og ekstra press på grunn av at flere folk flytter tilbake til hjemmene sine i Syria.

Brødrene Javad (9 år) og Foad (5 år) har kommet til Røde Kors sin helseklinikk i Aleppo, sammen med sin mor og bestemor. Foto: Olav Saltbones/Røde Kors

7. Veien videre i en farligere og mindre humanitær verden

De omfattende globale bistandskuttene er ikke et midlertidig tilbakeslag, men markerer et skifte i det humanitære landskapet. Det er særlig tre hovedområder som peker seg ut basert på funnene i denne rapporten; helse, beskyttelse og klimatilpasning.

Helse: sikre kontinuitet der systemene kollapse

Helsesektoren i nedprioriterte land blir særlig hardt rammet når internasjonale aktører må redusere sin innsats eller trekke seg helt ut som følge av bistandskuttene. Dette er særlig alvorlig i kontekster hvor offentlige helsesystemer er svake eller ikke-eksisterende. Erfaringene fra blant annet Sudan, Somalia, Afghanistan og Syria viser at Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreningene i økende grad blir siste fungerende aktør for grunnleggende helsetjenester. Det blir avgjørende å prioritere støtte til helsetjenester med høy livreddende effekt, som akutt- og primærhelse, spesielt for de mest sårbare. Samtidig må det gjøres tydelige strategiske valg. I en situasjon med begrensede midler bør innsatsen utføres av lokale aktører som har reell tilgang, lokal aksept og kapasitet til å levere over tid. Investering i lokal helsekapasitet, inkludert opplæring, støtte til frivillige og forenklete tjenestemodeller, blir avgjørende for å opprettholde kvalitet når volumet øker og ressursene faller.

Beskyttelse: i kjernen av all konflikt

Bistandskuttene rammer også beskyttelsesarbeidet hardt, både direkte og indirekte. Beskyttelsesarbeid knyttet til seksuell og kjønnsbasert vold har vært gjenstand for omfattende, politisk motiverte, kutt. Internasjonal humanitærrett utfordres flere steder, og gjør beskyttelsesarbeid både

viktigere og farligere. Eksemplene fra Sør-Afrika, Botswana, Afghanistan og Syria viser at behovene for beskyttelse øker drastisk i takt med konflikt, retur og sammenbrudd i tjenester. Beskyttelse kan være integrert som en del av helse, klima- og kriseresponsen, men også som et separat spor. ICRC leder for eksempel dialogen med stridende parter om fanger og gisler, samt responsen til beskyttelsesbehovene til andre som er berørt av krig. Å innlemme beskyttelse i helsetjenester kan fungere som en inngang til viktige beskyttelsestjenester for de som har overlevd seksuell- og kjønnsbasert vold, for eksempel gjennom trygg henvisning til relevante helsetjenester og juridisk veiledning.

Klimatilpasning: det koster mer å være uforberedt

Klimaendringene er ikke lenger en fremtidig risikofaktor. De er en direkte driver for økte humanitære behov. Blant annet skaper de helsekriser og forårsaker fordrivelse, slik vi ser tydelig i Somalia og Afghanistan. Når klimaet endrer seg forsterkes eksisterende sårbarheter. Stater og lokalsamfunn som er rammet av konflikt har ofte mindre kapasitet til å tilpasse seg klimaendringene. Ekstremvær som rammer både helse og livsgrunnlag oppstår også i konfliktområder, hvor både varsling og mulighetene til å evakuere er begrenset. For å møte dette må vi investere mer i forebygging, lokalt forankret beredskap og klimatilpasning, noe som står i fare for å nedprioriteres som følge av bistandskuttene. Systemer for tidlig varsling, bruk av lokal kunnskap og styrking av lokalsamfunn, slik at de er bedre rustet til handling, må prioriteres fordi dette reduserer både humanitære behov og kostnader over tid.

Avslutning: smart og lokalt

Veien videre for Norges Røde Kors i 2026 handler om å gjøre smarte valg i en ny verden og et nytt humanitært landskap. Det innebærer tydelige prioriteringer, sterk investering i lokal kapasitet og en samlet tilnærming til helse, beskyttelse og klima. I en tid der det humanitære systemet er underfinansiert og under press, blir evnen til å kombinere operasjonell tilstedeværelse med samarbeid og nytenking viktig for å sikre at de mest sårbare ikke blir stående uten hjelp.

Mobil helseklinikk støttet av Norges Røde Kors ved El Geneina i Vest-Darfur. Klinikken tilbyr medisinsk oppfølging, vaksiner, apotek med utdeling av medisiner, ernæringshjelp og jordmor som følger opp svangerskap og tar imot fødsler. De aller fleste pasientene er internt fordrevne som har blitt tvunget på flukt flere ganger. Norges Røde Kors bidrar med helsehjelp ved mer enn 50 helsestasjoner, noen permanente, andre mobile. Av disse ligger 20 i Darfur, som er hardest rammet av konflikten. Foto: Truls Brekke/Røde Kors

Sluttnoter

- 1 PRIO (2025), Conflict Trends: A Global Overview, 1946–2024, tilgjengelig fra <https://www.prio.org/publications/14453>
- 2 ICRC (2025), Humanitarian Outlook 2026: A world succumbing to war, tilgjengelig fra: <https://www.icrc.org/en/article/humanitarian-outlook-2026>, besøkt 18.12.25
- 3 SIPRI (2025), Unprecedented rise in global military expenditure as European and Middle East spending surges, tilgjengelig fra: <https://www.sipri.org/media/press-release/2025/unprecedented-rise-global-military-expenditure-european-and-middle-east-spending-surges>
- 4 AWSO (2025), Aid Worker Security Database, tilgjengelig fra: <https://www.aidworkersecurity.org/>
- 5 ICRC (2025)
- 6 The White House (2025), Reevaluating and realigning United States Foreign Aid, tilgjengelig fra <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/reevaluating-and-realigning-united-states-foreign-aid/>
- 7 NPR (2025), USAID officially shuts down and merges remaining operations with State Department, tilgjengelig fra <https://www.npr.org/2025/07/01/nx-s1-5451372/usaaid-officially-shuts-down-and-merges-remaining-operations-with-state-department>
- 8 UN News (2025), Guterres calls on US to exempt development and humanitarian funds from aid 'pause', tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2025/01/1159486>
- 9 Norad (2025), The USA as an Aid Donor – Facts and Figures, tilgjengelig fra <https://www.norad.no/en/news/news/2025/the-usa-as-an-aid-donor-facts-and-figures/>
- 10 Chatham House (2025), Rethinking UK aid policy in an era of global funding cuts, tilgjengelig fra <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-11/2025-11-13-rethinking-uk-aid-policy-puri-osullivan.pdf>
- 11 Forbes (2025), Foreign Aid Is Shrinking, tilgjengelig fra <https://www.forbes.com/sites/globalcitizen/2025/02/25/foreign-aid-is-shrinking-what-happens-next/>
- 12 DW (2025), Germany slashes development aid to boost defense spending, tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/germany-development-aid-cuts-defense-spending-donald-trump/a-73093270>,
- 13 United Nations (2025), Humanitarians launch \$33 billion appeal for 2026, tilgjengelig fra: <https://news.un.org/en/story/2025/12/1166526>
- 14 ICVA (2025), The impacts of the US funding suspension, tilgjengelig fra <https://www.icvanetwork.org/uploads/2025/02/Impact-of-US-Funding-Suspension-Survey-Results-ICVA.pdf>
- 15 OCHA (2025), Financial Tracking Service: Coordinated Plans 2025, tilgjengelig fra <https://fts.unocha.org/plans/overview/2025>
- 16 Devex (2025), Scoop: UN migration agency expunges website of DEI catchphrases, tilgjengelig fra <https://www.devex.com/news/scoop-un-migration-agency-expunges-website-of-dei-catchphrases-109351>
- 17 IFRC (2025), Annual report 2024, tilgjengelig fra <https://www.ifrc.org/sites/default/files/2025-09/IFRC%202024%20Annual%20Report.pdf>
- 18 IFRC (2025), Our Renewal matters: for so many, the IFRC network is all that's left, tilgjengelig fra <https://www.ifrc.org/article/our-renewal-matters-so-many-ifrc-network-all-thats-left>
- 19 Ibid.
- 20 Ibid.
- 21 ICRC (2025), ICRC to focus on front line work amid rising conflicts and financial constraints, tilgjengelig fra <https://www.icrc.org/en/news-release/icrc-focus-front-line-work-rising-conflicts-financial-constraints>
- 22 ICRC (2025), Message 1: from the ICRC Director General, sendt over e-post og tilgjengelig til videresendelse ved forespørsel
- 23 Geneva Solutions (2025), International Geneva is in crisis: the fallout from US aid cuts, tilgjengelig fra <https://genevasolutions.news/global-news/international-geneva-in-crisis-the-fallout-from-us-aid-cuts-in-numbers>
- 24 The New Humanitarian (2025), Five takeaways from the UN's aid plans for 2026, tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2025/12/08/five-takeaways-uns-aid-plans-2026>
- 25 WHO (11.04.25), Malaria progress in jeopardy amid foreign aid cuts, tilgjengelig fra <https://www.who.int/news/item/11-04-2025-malaria-progress-in-jeopardy-amid-foreign-aid-cuts>, besøkt 18.12.25
- 26 Nature (12.09.25), Mosquito gene drive cancellation disrupts Africa's malaria research, tilgjengelig fra <https://www.nature.com/articles/d44148-025-00286-z#:~:text=The%20Target%20Malaria%20project%20was,were%20also%20neutralised%20with%20insecticides>, besøkt 18.12.25
- 27 UN News (30.09.25), The UN air service that flies where no one else can, tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2025/09/1166005>, besøkt 18.12.25
- 28 OCHA (2025): *Afghanistan: The Cost of Inaction (March 2025)* | OCHA besøkt 15 desember 2025
- 29 IFRC (2025): *IFRC launches emergency appeal to support Afghanistan earthquake recovery* | IFRC
- 30 US news (2025): *Funding Cuts to Afghanistan Obstruct Earthquake Response*
- 31 Reuters (2025): *US aid cuts cost lives in Afghan quake* | Context by TRF
- 32 ACAPS (2025): *20250207_ACAPS_Afghanistan-US_suspension_impact_.pdf* besøkt 12.12.2025
- 33 OCHA (2024): *Afghanistan: Humanitarian Needs and Response Plan 2024, Response Overview (1 January - 31 October 2024)* | OCHA besøkt 12.12.2025
- 34 IOM (2025): *Mass Returns to Afghanistan* besøkt 12.12.2025
- 35 HRW (2024): *"A Disaster for the Foreseeable Future": Afghanistan's Healthcare Crisis* besøkt 12.12.2025.
- 36 OCHA (2025): *Afghanistan Disaster Impact* Brief besøkt 12.12.2025
- 37 UNAMA (2025): *Gender Impact Report* besøkt 12.12.2025.
- 38 NRC (2025), Disease spreads in Somalia as funding cuts leave 300,000 without safe water, tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/news/2025/august/somalia-safe-water?>

- 39 OCHA (2025), Somalia: water crisis unravelling as sources dry up, tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/somalia/somalia-severe-water-crisis-unravelling-sources-dry>
- 40 UN Media/UNifeed, UN Somalia update, tilgjengelig fra <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d342/d3421316>, besøkt 16.12.25
- 41 Save the Children (24.07.25), Cases of infectious diseases in Somalia double in 3 months as aid cuts bite with children under five hit hardest, tilgjengelig fra <https://www.savethechildren.net/news/cases-infectious-diseases-somalia-double-3-months-aid-cuts-bite-children-under-five-hit>, besøkt 18.12.25
- 42 Ibid
- 43 Save the Children (2025), Somalia: Over 55,000 children at risk of illness and death as aid cuts force nutrition centres to close, tilgjengelig fra <https://www.savethechildren.net/news/somalia-over-55000-children-risk-illness-and-death-aid-cuts-force-nutrition-centres-close>
- 44 OCHA (2025), Overview of humanitarian response in Somalia, tilgjengelig fra <https://www.unocha.org/somalia>
- 45 OCHA (2025), Somalia 2025 Humanitarian Funding Overview (As of 29 November 2025), tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/somalia/somalia-2025-humanitarian-funding-overview-29-november-2025>
- 46 Shabelle media (2025), UN cuts over 680 jobs in Somalia as donor funding declines, tilgjengelig fra <https://shabelle-media.com/un-cuts-over-680-jobs-in-somalia-as-donor-funding-declines/>
- 47 IFRC (2025), Our Renewal matters: for so many, the IFRC network is all that's left, tilgjengelig fra <https://www.ifrc.org/article/our-renewal-matters-so-many-ifrc-network-all-thats-left>
- 48 OCHA (2025): Syrian Arab Republic, tilgjengelig fra <https://humanitarianaction.info/plan/1175>
- 49 OCHA (2025), Syrian Arab Republic 2025, tilgjengelig fra <https://fts.unocha.org/countries/218/summary/2025>
- 50 WFP (2025), Impact of cuts on beneficiaries in Syria, tilgjengelig fra: <https://reliefweb.int/attachments/8d2c2b-be-4cf2-4a7e-aca0-fa5677a805c3/WFP-0000165870.pdf>
- 51 UN OCHA (2025), At Security Council, UN Relief Chief warns funding gaps threaten lifesaving aid in Syria, tilgjengelig fra: <https://www.unocha.org/news/security-council-un-relief-chief-warns-funding-gaps-threaten-lifesaving-aid-syria>
- 52 Norges Røde Kors (05.11.25), Syria to brødre går til legen sammen, tilgjengelig fra [Syria - to brødre går til legen sammen - YouTube](#), besøkt 19.12.25

